

NAV tien jaar voor en door akkerbouwers

1993 - 2003

nederlandse akkerbouw vakbond

NAV tien jaar voor en door akkerbouwers

1993 – 2003

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Groeneweg 43

4758 SW Standdaarbuiten

Telefoon: 0168 – 32 91 30

Fax: 0168 – 32 87 35

E-mail: info@nav.nl

Internet: www.nav.nl

Inhoudsopgave

1993 – 2003

NAV tien jaar voor en door akkerbouwers 3

Familie Schrauwen

Krachten bundelen maakt macht 4

Mark Brantjes

Graan op warme grond levert weinig op 6

Kees de Koning

Minder bieten voor goede prijs 9

Henk Nienhuis

Zetmeelregeling in belang van alle akkerbouwers 12

Sjoerd Blom

Ik hou erg van verandering 15

Aaltje Rispens

Ik wil op de hoogte zijn, meepraten en meebeslissen 18

De drie voorzitters

Oprichten akkerbouwvakbond zeker de moeite waard 20

1993 – 2003

NAV tien jaar voor en door akkerbouwers

1993: Een enthousiaste start met praktiserende akkerbouwers die lid worden.

Natuurlijk wensten de oprichters een overweldigende inschrijving van leden. Na een jaar moest met een zeker realisme worden geconstateerd, dat de NAV er weliswaar goed voor stond maar groter had mogen zijn in ledental. Het continueren, stabiliseren en structureren van de akkerbouwvakbond is goed gelukt. Dankzij de soberheid van bestuursleden en de inzet van velen staat de NAV er nog steeds met een geheel eigen visie op de toekomst van de akkerbouw.

met een andere opzet dan de jubileumuitgave vijf jaar geleden. In 'Tien jaar NAV voor en door akkerbouwers' komen collega's aan het woord die een beeld geven van hun bedrijf en hun leven en de NAV. We doen dat op ingetogen wijze maar ook luchtig. Ik wens u veel leesgenot met deze jubileumuitgave. Verder wens ik de NAV, de leden, de bestuurders en de medewerkers veel inzet, doorzettingsvermogen en succes met het verwezenlijken van de NAV-speerpunten. In deze gedachte ben ik er zeker van dat deze jubileumuitgave in uw kast weer een opvolger krijgt in de toekomst.

Namens akkerbouwend Nederland wil ik iedereen danken die zich de afgelopen tien jaar heeft ingezet voor de NAV en de belangen van akkerbouwers in ons land op constructieve wijze heeft gediend. Ik hoop en vertrouw erop dat ieder zich de komende jaren blijft inzetten voor een goede toekomst van akkerbouwers

Gezegd mag en moet worden dat het ideaal 'Genoeg is Beter' met een volwaardige beloning uit de producten, volstrekt niet is verwezenlijkt. In de loop der tijd is het heel moeilijk geworden voor de akkerbouw en voor al onze leden. Het NAV-bestuur is er echter van overtuigd dat 'genoeg' nog steeds 'beter' is. Dit betekent dat de NAV volhardt in het gedachtegoed en stug voortbouwt op de visie van tien jaar geleden en zich niet door tegenvallers uit het veld laat staan. Tien jaar strijden voor 'Genoeg is Beter' is lang. Belangenbehartiging blijkt soms een lange en taaie strijd, vooral als de koers van machtige internationale lobby's haaks staat op de rijrichting van akkerbouwers in Nederland en andere delen van de wereld. Toch een feest met een jubileumboekje. Een boekje

Oktober 2003
Joop Droog, voorzitter NAV

Familie Schrauwen

Krachten bundelen maakt macht

*De een had afkeer van de trekkeracties,
de ander vond het machtig mooi om
met de tractor de weg op te gaan. Thuis
en in de NAV ontmoeten ze elkaar.*

*Zo ook kent de NAV stille krachten en
mensen die op de voorgrond treden.*

*Jeanne en Örjan Schrauwen uit Zevenbergen
(West-Brabant) over tien jaar NAV en
belangenbehartiging*

'Jaap Korteweg kwam ruim tien jaar geleden bij ons met een blaadje met zijn ideeën. Het bleken gedachten waar we achter stonden, we waren er erg enthousiast over. Maar het stond op papier zoals hij dacht. Ik ben lerares geweest en vond dat we met het kladje zo niet op pad konden. Het kladje van Jaap heb ik toen uitgewerkt in goed Nederlands. Dat was een heel mooi begin! De stille kracht achter de NAV heet Jeanne Schrauwen (60). Eerst als tekstschrijver van de folder en daarna als degene die enkele jaren de leden- en de financiële administratie verzorgde voor de NAV en samen met anderen de uitnodigingen voor bijeenkomsten met postzegels erop de deur uitwerkte en andere hand- en spandiensten leverde. Meestal met veel plezier, soms met stress.

Afkeer van tractoren

De stille kracht van het eerste uur had een hekel aan tractoren op straat en vond het alternatieve plan van Jaap een betere en positievere manier om de neuzen dezelfde kant op te krijgen en in het nieuws te komen.

'We hadden wel angst voor het woord vakbond,' voegt ze eraan toe. Maar waarom had u afkeer van de trekkeracties? Jeanne: 'Het dupeert andere mensen en het zet geen zoden aan de dijk. Mensen gaan negatief over je denken, het levert negatieve publiciteit op. Bovendien was ik bang voor ongelukken met de tractoren op de weg. Ik had andere ideeën over belangenbehartiging. Kritisch zijn, met goede voorstellen komen, collega's aan het denken zetten door wat op papier te zetten en bij andere organisaties aan de bel trekken. De NAV heeft de afgelopen tien jaar op een goede manier laten zien dat je op deze wijze wat op gang kunt brengen en de belangen van akkerbouwers kunt dienen. Het is een heel andere manier van belangen behartigen dan uit onvrede en frustratie met de trekker de straat op gaan.'

Duidelijk doel

Tien jaar na de oprichting is Jeanne tevreden over de door de NAV behaalde resultaten. 'Het eerste doel, een hogere graanprijs en daardoor een hogere prijs voor de andere producten, is helaas niet gehaald. Bij de oprichting had de NAV een duidelijk doel voor ogen. Dat doel staat nog recht overeind zonder er krampachtig aan vast te houden. We ondervinden meer gehoor voor onze visie. De lijnen met de leden zijn heel direct, veel directer dan bij de LTO. Wel vind ik het jammer dat het een beperkte club is gebleven.'

Stokje overnemen

Geleidelijk neemt zoon Örjan (31) zowel op het bedrijf als in de NAV het stokje over van zijn ouders. Sinds acht jaar boert hij in maatschap met zijn vader op het 100 hectare grote akkerbouwbedrijf. De opvolger is grotendeels verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering.

Over enkele jaren hoopt hij het bedrijf met consumptieaardappelen, bieten, wintertarwe, knolselderij, zaaiuien, winterwortelen en witlofwortelen volledig over te nemen. In de NAV maakt hij sinds vier jaar deel uit van het regiobestuur Zuid. Evenals veel leeftijdgenoten zat hij ten tijde van de akkerbouwacties op de tractor. Örjan: Met de tractor de weg op vond ik toen machtig mooi. Ik denk dat veel vakbondsleden destijds met de tractor de weg opgingen. Achteraf zeg ik: het is een uitlaatklep geweest. Het wordt door de samenleving nu gewoon niet meer geaccepteerd dat een beroepsgroep de wegen blokkeert. 'Genoeg is Beter' is een goed alternatief gebleken. De kracht van de NAV is dat alle bestuursleden zich uit volle overtuiging voor de zaak inzetten en genoeg nemen met een sobere onkostenvergoeding. We werken vanuit de gezamenlijke visie 'Genoeg is Beter'. We hebben ons eigen plan en op basis daarvan komen we op voor de belangen van akkerbouwers.

Liberaliseren flopt

'Genoeg is Beter' en de maatschappelijke wens van duurzaamheid sluiten prima op elkaar aan. Maar ik zie dat de Europese Commissie met de liberaliseringsplannen precies de andere kant opgaat. Liberaliseren en duurzaamheid staan haaks op elkaar. Van duurzame landbouwproductie zal weinig tot niets terechtkomen als de EU doorgaat met liberaliseren, met als gevolg lage telersprijzen. Liberaliseren zal, vrees ik, doorgaan tot het volledig flopt, het platteland is leeggelopen en boeren in ontwikkelingslanden huis en haard hebben verlaten. Wij houden het hier waarschijnlijk iets langer vol dan de mensen daar. Ik vind het triest dat het die kant op lijkt te gaan en ben het eens met de antiglobalisten die zich keren tegen de liberalisering, tegen de globalisering van de wereldhandel.

Resultaten boeken

De NAV heeft haar eigen plan. Hoe behartigt de NAV de belangen van akkerbouwers en zijn er voldoende resultaten geboekt? Örjan: De NAV zoekt het vooral in het naar buiten brengen van de visie en in de contacten met andere organisaties en personen. Het klopt dat de NAV weinig doet om de visie en de eisen af te dwingen. Je moet overheid en burger echt zien te raken, maar ik zou niet weten hoe we dat voor elkaar

moeten krijgen. Staken, kregen we dat als akkerbouwers maar voor elkaar! Ja, hoe behartig je de belangen? We reageren weleens te laat, bijvoorbeeld op het Mid Term Review van Fischler. We moeten sneller op de actualiteit reageren vanuit onze eigen visie op de toekomst van de akkerbouw. En de initiatieven en krachten nationaal en internationaal bundelen. Het transparanter maken van de aardappel- en uienmarkt zijn daar goede voorbeelden van. De Producenten Organisatie Aardappelen is een prima initiatief geweest van de NAV. Bundeling van krachten maakt macht. De NAV zou het meer in deze richting kunnen zoeken.

Met voldoening terugkijken

De NAV viert haar 10-jarig bestaan. Met gepaste voldoening kijkt de akkerbouwvakbond terug op de resultaten die zijn behaald of waaraan een actieve bijdrage is geleverd. Denk daarbij aan de discussie over het afschaffen van de Stopa, de opheffing van het Landbouwschap, de sectoralisering of kanteling van de landbouworganisaties, de raadpleging van alle heffingsplichtigen over belangrijke kwesties door het Productschap, de onderlinge bruinrot verzekering Potatopol en het oprichten van de Producenten Organisatie aardappelen (POA). Bovendien laat de NAV binnen diverse overlegorganen het kritische akkerbouwgeluid horen. Te denken valt aan een goede waterschaderegelgeving en het opzetten van een goede waterschadeverzekering voor alle akkerbouwers. En natuurlijk het NAV-speerpunt doorschuiven van C-suiker. Doorschuiven, het beter afstemmen van de productie op de consumptie, kunnen we in Nederland zelf regelen. Daar hoeft de WTO of het EU-landbouwbeleid niet voor op de kop. Daar hoeft alleen maar de Nederlandse suikerindustrie voor onder druk te worden gezet. Vanzelfsprekend volgt de NAV de ontwikkelingen rond het gewasbeschermings- en mestbeleid op de voet. Over het mest- en mineralenbeleid overlegt de NAV als dat nodig of gewenst is met de Nederlandse Melkveehouders Vakbond en de Nederlandse Vakbond Varkenshouders.

Mark Brantjes

Graan op warme grond levert weinig op

De spelfunctie van graan. Dat was zo, dat is zo. De graanprijs werd verlaagd, de prijzen van andere gewassen zijn mee naar beneden gesleurd.

Mark Brantjes (33) in het Noord-Hollandse Beverwijk zit met zijn vader stevig in het graan. En dat ook nog op warme grond.

In de ruim tien jaar die Mark van school af is, heeft het bedrijf in de Wijkmeerpolder zich ontwikkeld tot een omvang die voor twee volwaardige arbeidskrachten een volwaardig inkomen op moet kunnen leveren. De oppervlakte groeide van 80 naar 120 hectare en er is een pluimveetak aan het bedrijf toegevoegd met 10.000

scharrelkippen voor de eierproductie. De pluimveetak sluit goed aan bij de akkerbouwtek. Iets minder dan de helft van de graanproductie op het bedrijf wordt benut als veevoer voor de kippen. Bij een graanprijs van 11 eurocent en een voerprijs van 19 eurocent is eigen graan voeren een heel aantrekkelijk gebeuren, ondanks het wat duurdere kernvoer dat noodzakelijk is. En de kippenmest is heel bruikbaar op de akkers. Het bouwplan van Mark en z'n vader ziet er als volgt uit: 50 hectare tarwe, 25 hectare consumptieaardappelen, 15 hectare suikerbieten, 10 hectare uien, 10 hectare graszaad, 5 hectare kapucijniers en 5 hectare braak. De verhoudingen in het bouwplan zijn in de loop der jaren niet wezenlijk gewijzigd.

Leuk vak

Ondanks het feit dat er werk zat is op het bedrijf, is Mark op een assurantie kantoor blijven werken. De fulltime

Jubileum cd-rom zoek

Van de jubileumcommissie krijgt Kees Maris de opdracht om een powerpointpresentatie te maken over de afgelopen tien jaar. Goedgemutst zoekt hij met een aantal mensen foto's en ander documentatiemateriaal uit voor de presentatie. Vervolgens scant Kees alles in, zet het op cd-rom en brengt het geheel naar Jaap Korteweg zodat deze met zijn dochters de eerste jaren van het bestaan kan presenteren.

Na enkele keren door de jubileumcommissie te zijn benaderd met de vraag Jaap, hoever ben je ermee?, meldt Jaap twee-en-een-halve week voor de jubileumviering dat hij er nog niets aan heeft gedaan. Bijna een week later neemt Jaap het initiatief voor contact met de jubileumcommissie om te melden dat hij de cd-rom meegegeven heeft aan een werknemer om de foto's te bewerken. De werknemer in kwestie meldt enkele minuten later dat hij de cd-rom's is verloren. Een heeft hij teruggevonden, maar ... helaas ... helaas ... er is een auto overheen gereden. Dus de werknemer in zak en as. De grote vraag: Is er nog ergens een kopie? Gelukkig heeft Kees Maris de beelden van de ene cd-rom nog op de harde schijf van zijn pc staan. Maar de andere met foto's van de graanzakenactie? Die is verloren.

baan na school heeft hij in de loop der jaren geleidelijk verkleind tot een dag per week. Hoewel Mark van plan is het bedrijf voort te zetten, is volledige bedrijfsovername voorlopig niet aan de orde. Zijn vader (57) is nog niet van plan om te stoppen. De toekomst van het bedrijf is ongewis. Mark: We hebben hier warme grond en dat brengt een hoop onzekerheid met zich mee. Er zijn weinig mogelijkheden voor expansie omdat iedereen z'n grond vasthoudt. Zelf zie ik drie mogelijkheden voor bedrijfsontwikkeling: bedrijfsvergroting, een intensiever bouwplan – maar dat valt tegen op de loodzware klei hier – en het vergroten van de pluimveetak. Of ik moet m'n conclusies trekken zodat pa alleen doorgaat. Akkerbouw is een leuk vak, maar er moet wel wat worden verdiend. Als we een goede prijs kunnen krijgen voor de grond, dan zou ik met die zak geld elders willen investeren. Of Nederland wel de plek is om grond terug te kopen, weet ik niet. Er zijn wellicht betere plekken in Europa waar je met hetzelfde geld meer grond kunt kopen. Ik ben absoluut niet gebonden aan Nederland.

Elke dag genieten

De afgelopen tien jaar is mijn leven erg veranderd. Tijdens mijn studie was het lang leve de lol en stappen. Rond die tijd ontmoette ik ook Corina waarmee ik in 2000 ben getrouwd. Drie jaar geleden konden we na vijf jaar ambtelijke procedures eindelijk een tweede bedrijfswoning bouwen. Maar vooral anderhalf jaar geleden, na de geboorte van onze dochter Inge, is mijn leven echt veran-

derd. Als jezelf een kleintje hebt, is dat heel bijzonder en leuk. Dat is elke dag genieten. Je hebt elke dag ergens rekening mee te houden, maar daar staat zoveel tegenover... Ik heb een arbeidsintensief beroep en dat betekent dat ik niet zoveel tijd heb voor mijn hobby's: schaatsen, fietsen en snowboarden.

Hogere opbrengst

De graanprijs is in tien jaar tijd enorm gekelderd. Van m'n vader hoorde ik dat de tarweprijs is gedaald van 50 à 60 naar 20 à 25 gulden-centen. De teelt van graan kost niet veel, maar het levert ook niet veel op. In onze situatie resteert na verrekening van alle kosten inclusief landhuur mechanisatie en verplichte braak, een saldo per hectare van ongeveer € 500,-. Indien dit graan aan de kippen wordt gevoerd, dan ligt het graansaldo uiteraard hoger. Kortom: het saldo is niet hoog maar graan is wel een teelt zonder veel risico's en arbeidsextensief in vergelijking met andere teelten. Door betere rassen is de hectareopbrengst de laatste jaren gestegen. Dit jaar zelfs tot elf ton wintertarwe en tien ton zomertarwe. Bovendien kunnen we het stro hier erg goed kwijt door kleine strobaaltjes te leveren aan paardenmensen en veehouders. De hogere hectareopbrengst en de goede stroprijzen maken dat de graanteelt nog uit kan. De klad is de laatste tien jaar vooral gekomen in de vrije gewassen. Graantelers in Nederland en landen zoals Frankrijk zoeken alternatieven voor graan. En dan weet je wat er gebeurt: een groter aanbod en lage prijzen.

Eerlijke graanprijs

We zijn in 1997 lid geworden van de NAV vooral vanwege de heldere keuze voor sectorale belangenbehartiging, dus puur voor de akkerbouw. In de LTO worden de belangen van akkerbouwers ondergeschikt gemaakt aan die van de overige sectoren. De NAV-visie 'Genoeg is Beter' vond en vind ik een ideële gedachte. Ik vind het prima dat de NAV kiest voor die koers. Alle akkerbouwers in de hele EU hebben baat bij een reële, eerlijke prijs. Of het haalbaar is betwijfel ik. De politieke koers is graanprijsverlaging en inkomenssteun. Je krijgt een zak geld uit Brussel en wordt semi-ambtenaar en bent geen ondernemer meer. Ik vind dat geen goede weg. Bovendien gaat het graan te goedkoop naar de wereldmarkt waardoor anderen weer last hebben van onze overschotten. Het werkt marktverstorend. De intensieve veehouderij heeft baat bij

Omkt U van akkerbouwers in Nederland : ja /nee	CDA	VD	PvdA	D66
dat het inkomen omhoog kan	nee	nee	nee	nee
een betaalde natuurbijslagge moeten leveren	ja	ja	ja	ja
hun belangen goed behandigd worden	nee	nee	ja	ja
het voedselpakket voor de consument te duur	nee	nee	nee	nee
volledig voor de vrije markt moeten produceren	nee	nee	nee	nee
dat ze onmachtig op de markt zijn en bescherming nodig hebben	ja	ja	ja	ja
Zou u zelf de kost als akkerbouwer kunnen verdienen	nee	ja	ja	nee

De NAV verlangt heldere uitspraken van de politiek.

Hoop voor 'Genoeg is Beter'

Het bereiken van het hoofddoel van de NAV 'Genoeg is Beter' lijkt echter verder weg dan ooit. Of toch niet? Tien jaar geleden gingen de voorstellen voor een kostendekkende prijs en productiebeheersing recht tegen de heersende denkbeelden van marktliberalisatie en globalisatie in. De verpletterende wals voor vrijhandel en een terugtrekkende overheid begon net op stoom te raken. Nu dendert deze voort. Maar meer en meer mensen beginnen in te zien hoeveel hij verplettert. Haarscheurtjes beginnen zichtbaar te worden. De kritiek op de WTO neemt toe. Zelfs haar ex-directeurgeneraal Mike Moore uit dat openlijk. De grote demonstraties in Seattle en Cancún van activisten, boeren en burgers tonen de publieke onvrede. Ze illustreren een groeiend besef dat onder vrijhandel de honger in de derde wereld nog steeds toeneemt tegelijk met overproductie, dumping en te lage prijzen hier. Tegelijkertijd zien we in Europa de toenemende zorg om de veiligheid van voedsel. En de Tweede Kamer neemt in december 2002 bijna een motie aan voor een studie naar productiebeheersing als oplossingsrichting voor de noodzakelijke hervorming van het Europese landbouwbeleid. Kortom: er is na tien jaar volop hoop voor 'Genoeg is Beter'.

lage graanprijzen vanwege de lagere voerprijzen. Ook voor onze kippen is het voer daardoor goedkoop. Ik ben tegen de liberalisering van de wereldhandel in agrarische producten. Ik vind het zot dat men de landbouw aan de wereldmarkt over wil leveren. Als de EU consequent zou zijn, dan zouden ze 'fort-Europa' geheel moeten liberaliseren. De consequentie is dan wel dat iedere wereldburger voor een paar euro hier de arbeidsmarkt op komt. De vakbeweging staat nu al te steigen als de lonen bevroren worden, maar ik zou wel eens willen zien wat ze doen als de lonen evenredig aan bijvoorbeeld de graanprijs onderuit zouden gaan. Landbouwproducten tegen wereldmarktprijs telen in een welvaartsstaat voor de veel-eisende consument in die welvaartsstaat, dat gaat niet!

Meer slagkracht

Het is nodig dat veel meer akkerbouwers lid worden van de NAV. We moeten met meer slagkracht onze visie overal naar voren brengen. LTO reageert vaak sneller als er iets in de akkerbouw aan de hand is. Zij hebben een heel apparaat, wij niet. Het voordeel daarentegen is wel dat de standpunten van de NAV gevormd worden door mensen uit de praktijk. Sectorale visie vanuit gezond boerenverstand. Het zou een goede zaak zijn als de NAV groter wordt. Akkerbouwers willen namelijk dat de NAV steeds in beeld is en er bovenop zit. Eigenlijk zouden alle akkerbouwers lid moeten worden van de NAV.

Kees de Koning

Minder bieten voor goede prijs

Bieten waren en zijn een belangrijk gewas in het bouwplan van de akkerbouwer.

Maar soms heeft de grond rust nodig.

Het Europese, en meer nog het Nederlandse suiker - A - B - C, roept gemengde gevoelens op bij rechtgeaarde NAV-ers.

Kees de Koning (52) akkerbouwer in het Zeeuwse Kamperland en NAV-bestuurder over tien jaar boeren, leven en suiker.

Qua oppervlakte (125 hectare) is het bedrijf dat deels op zware en deels op lichte zeeklei wordt uitgeoefend, de laatste tien jaar niet veranderd. Tien jaar geleden bestond het bouwplan uit granen, aardappelen en bieten. Luzerne deed z'n intrede op het bedrijf toen zes jaar geleden de bietenteelt werd overgeheveld van de eigen naar gehuurde grond. Er waren te vaak bieten geteeld, de aaltjes drukten de groei en de opbrengst, en de grond had rust nodig. Na zes jaar rust is de bietenteelt weer naar huis gehaald. Ook is Kees twee jaar geleden gestopt met de teelt van aardappelen op de zware grond op een van de twee vestigingen van het bedrijf. De late start van de groei en het lange doorgroeien van de aardappelen op die

grond, beviel niet. Het gaf teveel problemen bij de oogst. Na de start van de graszaadteelt vorig jaar, worden volgend jaar uien opgenomen in het bouwplan.

Pee-land

De teelt van suikerbieten is de laatste tien jaar belangrijk geweest in het bouwplan. Ze kunnen goed groeien goed op de zware grond. 'We noemen Noord-Beveland ook wel Pee-land', verduidelijkt Kees. De hectareopbrengsten zijn redelijk en financieel gezien is het altijd een aantrekkelijk gewas geweest ondanks het feit dat de prijs ongeveer op hetzelfde niveau is gebleven. De in EU-verband vastgestelde prijs gaf akkerbouwers, ook in jaren met lage graan-, aardappel- en uienprijzen, enige inkomenszekerheid. Kees: 'Als je ieder jaar weet waar je aan toe bent, dan kun je in deze tijd blij zijn met een teelt die wat zekerheid biedt'. Helaas is het bietenquotum verlaagd. In plaats van de 25 hectare bieten tien jaar geleden worden er nu nog maar 19 hectare geteeld.

Rustiger

Tien jaar geleden liep er op het bedrijf van Kees nog personeel rond. 'Economisch gezien is het niet meer verantwoord personeel in dienst te hebben. Op het bietenrooien na, doen we alles zelf. Het werk was vroeger aangenaamer. Nu sta je alleen te werken, dat staat me soms wel tegen. Je bent gauw uitgewerkt in je eentje als het een

Mijn vingers zijn te dik

Joop Droog is gelukkig bereid zich kandidaat te stellen voor het voorzitterschap. Met de uitdrukking 'Ik loop nergens voor weg' geeft hij aan, dat de NAV op zijn inzet kan rekenen. Maar dat het bestuur vindt, dat hij een computer moet hebben want 'dat werkt zo gemakkelijk', daar is Joop het niet mee eens. Helemaal niet nodig! En de NAV moet op de kosten letten! Als ook dat argument ontkracht is, houdt Joop maar een bezwaar over: 'Mijn vingers zijn te dik'.

beetje tegenzit. Mede door een ander bouwplan is het rustiger geworden op het bedrijf. Nu de kinderen de deur uit zijn is het eigenlijk te rustig. 's Zomers gaan we een weekje kamperen en neemt onze zoon die in het bedrijf komt en nu nog een baan heeft de honneurs waar'.

Marktbescherming

Suiker is in termen van de Europese Unie een zwaar marktordeningproduct. Aan de EU-grenzen wordt via een stelsel van (hoge) invoerheffingen de import van riet- en bietsuiker drastisch beperkt. Bovendien wordt de prijs van suikerbieten door de EU in feite min of meer gegarandeerd via richt- en interventieprijsen. Suiker is een geslaagd voorbeeld van een teelt waarvoor al jaren in EU-verband productiebeheersing, de suikerquotering, geldt.

Enthousiast van ontmoetingen

"Toch ben ik achteraf het meest enthousiast geworden over de ontmoeting tussen boerenorganisaties als de NAV, de Confédération Paysanne en van boeren uit de Derde Wereld met milieuorganisaties als Friends of the Earth afgelopen juni. Doel van deze bijeenkomst in Amsterdam was om gezamenlijk een strategie te zoeken om de WTO-onderhandelingen te beïnvloeden. Eindelijk zijn we zover dat deze clubs hun verschillen kunnen overstijgen om gezamenlijk verder op te trekken. En dat dat nodig is, is ook afgelopen donderdag in Swijferbant maar weer gebleken. Uit de discussie met de heer Meester van het Ministerie van LNV, bleek weer dat er niet zoveel beweging zit om af te stappen van de ingeslagen weg van liberalisering. Iedereen zit iedereen maar te vertellen dat het nu eenmaal de ingeslagen weg is. Er is dus nog een lange weg te gaan om de positie van boeren, waar ook ter wereld, te verbeteren en ervoor te zorgen dat we niet tegen elkaar worden uitgespeeld. Maar dat vraagt van ons om niet de tegenstellingen te benadrukken, maar de overeenkomsten, ook met consumenten- en milieuorganisaties. Een mooi doel om ook in 2002 weer verder met vereende krachten aan te werken. De NAV heeft daar een belangrijke rol te spelen.

(Bestuurslid Jan Knook in NAV-ledenblad december 2001)

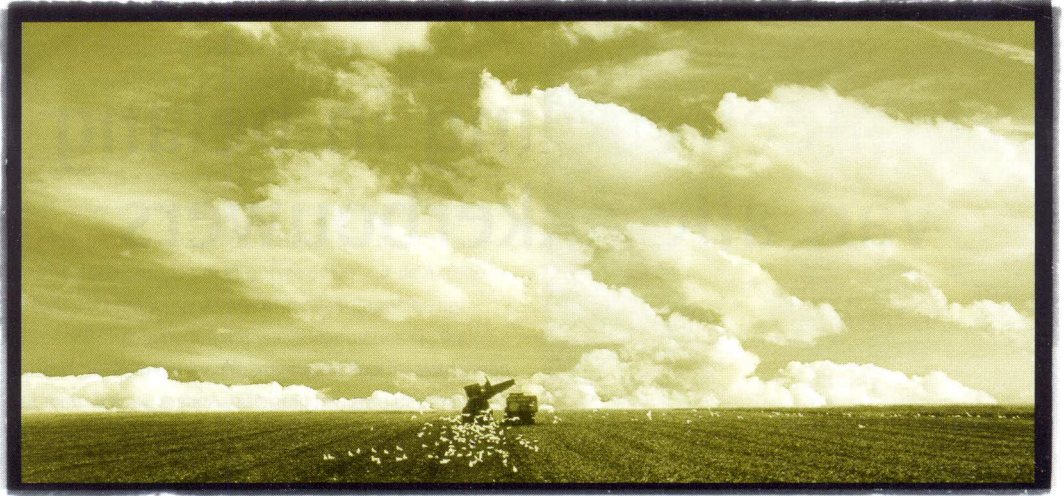
De NAV-slogan 'Genoeg is Beter' wordt in Nederland sinds 1987 door een individuele quotering van de suikerbieten-teelt in praktijk gebracht. Kees en de NAV waren enerzijds blij met het EU-suikerbeleid, anderzijds hadden en hebben ze kritiek op het suikerbeleid. De productiebeheersing met daaraan gekoppeld redelijke prijzen voor de suikerbieten-teler is precies wat we willen, licht Kees toe. 'Het geeft de teler zekerheid en als je de quotering goed invult zijn vraag en aanbod met elkaar in balans. Daardoor hebben ook anderen geen last van overproductie in de EU en het dumpen van suiker op de wereldmarkt'.

Bewaakte mengprijs

In EU-verband is gekozen voor een A-, een B- en een C-suikerquotum met daaraan gekoppeld de suikerprijzen. Voor Nederlandse telers geldt sinds 1987 het 'bewaakte mengprijsstelsel'. Kees: 'Het gevolg is geweest dat de suikerindustrie en de EU de C-suiker die ze in de EU niet kwijt konden, op de wereldmarkt moesten dumpen. Met dat systeem hebben we in feite onze eigen glazen ingegooid. Dat zien we nu tijdens de WTO-onderhandelingen. Veel landen zijn het dumpen van suiker door de EU zat en pikken het niet langer. Met het op de wereldmarkt brengen van 15 tot 20% C-suiker, verstoor je het systeem in andere landen. Daardoor is er vanuit die landen steeds meer druk op de EU ontstaan om het suikerbeleid aan te passen. Als NAV waren we een roepende in de woestijn. Ik vraag me af: Hoe rendabel is het om suiker voor 5,- naar de wereldmarkt te brengen? Door de industrie wordt consequent alles in het werk gesteld om daar geen duidelijkheid over te verschaffen aan de hand van cijfers'.

Spanning teler / industrie

De NAV heeft altijd al gewaarschuwd voor de gevolgen van de productie van C-suiker en gepleit voor een rekening-courant-systeem voor elke individuele teler om geproduceerde C-suiker naar het volgende teeltjaar door te schuiven ten koste van het A-suikerquotum van de betreffende teler in het nieuwe jaar. Daardoor zou de productie en de afzet van C-suiker op de wereldmarkt tot het verleden behoren. Kees: 'We hadden het graag anders gewild maar de suikerindustrie in Nederland wilde het niet horen. Dit terwijl in een aantal andere EU-landen het instrument van het doorschuiven van quotum wel werd benut'. Waarom was de suikerindustrie de afgelopen tien jaar zo gehecht aan C-suiker en hoe kon het

gebeuren dat Nederland ondanks de opvatting van de NAV door is gegaan met de productie van C-suiker? Kees: 'Ze hadden er belang bij om zoveel mogelijk bieten te verwerken. De voorlichting vanuit de industrie aan de telers was minimaal. Op bijeenkomsten van de suikerindustrie werd er weinig over gesproken. Als dat wel gebeurde werd steevast gewezen op de hogere verwerkingskosten per ton als de bietenteelt ingekrompen zou worden. Maar nu zitten ze met een te hoge verwerkingscapaciteit. Het onderwerp C-suiker is jarenlang gebagatelliseerd door de suikerindustrie. Men heeft niet veel boodschap aan de leveranciers. Zelf ben ik Cosunteler en zie dat men vooral bezig is met het belang van de fabriek. Dat geldt ook voor de ledenraad. Ik zie een belangtengestelling tussen enerzijds de telers en anderzijds de suikerindustrie.' Desgevraagd geeft het NAV-bestuurslid toe dat de invloed van de akkerbouwvakbond onvoldoende is geweest om de telers te overtuigen van en te mobiliseren voor de door de NAV gewenste beëindiging van de productie van C-suiker. De gemiddelde akkerbouwer is niet zo geïnteresseerd in hoe de afrekening tot stand

komt. En in Brussel? 'Daar heeft de suikerindustrie het voor het zeggen, de boerenorganisaties hebben weinig in te brengen. Ons probleem is dat we als kleine club niet de mogelijkheid hebben om in Brussel een lobbyist neer te zetten die de NAV-ideeën uitdraagt.'

Quotumkorting en goede prijs

Nu de EU onder druk van de WTO-onderhandelingen het suikerbeleid wil herzien, blijft Kees kiezen voor minder hectares bieten door quotumkorting en een goede prijs. 'Wij hebben een consistente lijn: Marktbescherming en quotering in combinatie met een goede bietenprijs. We hebben er geen problemen mee dat landen waar overeenkomsten mee zijn onder soepele voorwaarden suiker kunnen exporteren naar de EU. De suikerprijs verlagen zoals de Europese commissie wil, zie ik niet zitten. Niet alleen vanwege het telersbelang hier, maar ook omdat ik niet kan inzien dat ontwikkelingslanden er baat bij hebben dat ze suiker tegen de lagere prijs mogen leveren. Voor mij is duidelijk dat de EU niet door kan en mag gaan met het produceren en dumpen van suiker op de wereldmarkt.'

T'is me een wonder

Afijn, de computer komt er in huize Droog. Johan Weerkamp is zo vriendelijk een dagje instructie te komen geven. En die heeft een meesterzet bedacht. Stiekem start hij een zoekprogramma en vraagt: 'Weet je Joop, dat jij er al in staat?' Dat houdt de nuchtere Noord-Hollander voor onmogelijk. Johan typt vervolgens Joop's naam in en er verschijnt inderdaad een respectabel aantal berichten met Joop's naam. Het is even stil. En dan: 'nou nou, nou t'is me een wonder'.

Henk Nienhuis

Zetmeelregeling in belang van alle akkerbouwers

De aardappelmoeheid is onder de knie. De schaalvergroting ging door. In tien jaar tijd is er veel veranderd, maar ondanks vele bedreigingen hield de EU-zetmeelregeling stand. Henk Nienhuis (59) runt in de Drentse Veenkoloniën, om precies te zijn in Odoornerveen, zijn akkerbouwbedrijf. Hij was tien jaar actief in de NAV. Kort geleden stopte hij met het voorzitterschap van regio Noord en is hij hoofdbestuurslid af.

Het bedrijf is in de loop der jaren geleidelijk gegroeid tot 80 hectare en de laatste jaren iets gekrompen. Het zuivere eenmansbedrijf heeft een, voor de streek, normale omvang. Als er een opvolger zou zijn, dan zou – voor een rendabele situatie – het bedrijf 150 hectare groot moeten zijn. In de hele Veenkoloniën en het noordelijke zandgebied heeft de laatste tien jaar een aanzienlijke schaalvergroting plaatsgevonden. In het bedrijf is zowel een extensiverings- als een intensiveringstendens waar te nemen. De extensivering komt tot uitdrukking in het vervangen van de een-op-twee-teelt van zetmeelaardappelen door de een-op-vier-teelt. 'In de tijd van hevige aardappelmoeheid heb ik de overstap gemaakt', licht Henk toe. Hij geeft tevens aan dat de een-op-vier-teelt uitzonderlijk is in zijn gebied. De intensivering blijkt uit het vervangen van brouwergerst en voergraan door zaaigran en de uitbreiding van het areaal suikerbieten. De teelt en het leveren van NAK-gekeurd zaaizaad (brouw-

gerst, haver, rogge en graszaad) past goed op het bedrijf en levert qua prijs een plusje op. Anders gezegd: door het telen van een kwaliteitsproduct wordt meer toegevoegde waarde gerealiseerd.

Moeheid onder de knie

Momenteel bestaat het bouwplan uit 25% zetmeelaardappelen, 25% suikerbieten en 50% granen en graszaad. Het aardappelzetmeelgebied staat bij velen nog bekend als het gebied met veel aardappelmoeheid. Ten onrechte, weet Henk. Hier in het gebied zijn we al 35 jaar bezig met oplossen van het probleem veroorzaakt door het aardappelcysteeltje. Met succes zijn resistente rassen gekweekt. Op ons bedrijf neemt de aardappelmoeheid af, het is geen probleem meer. Een kwestie van goede rassenkeuze en wisseling van rassen. We hebben nu rassen die de aaltjes zelfs afbreken. Wat dit betreft lopen we met onze resistente zetmeelrassen ver voor op het ontwikkelen van resistentie in de consumptieaardappelteelt. Hoewel we de aardappelmoeheid onder de knie hebben, zijn we vanwege concentratieziektes zoals phytophthora en verticillium toch overgestapt op de een-op-vier-teelt. Een ruimere vruchtwisseling is de manier om deze ziekten uit te bannen of te beperken.

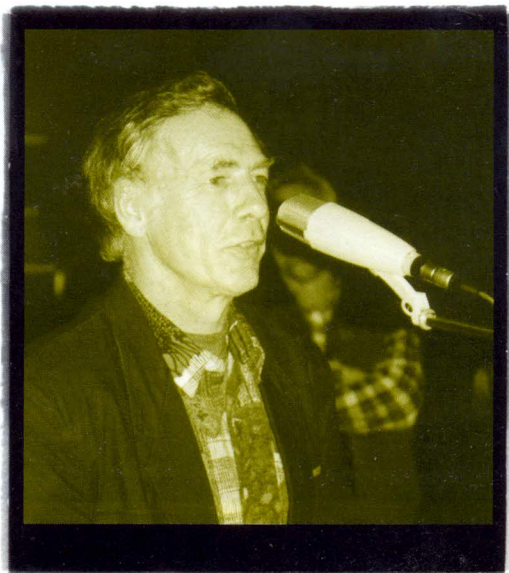
Kunst en vliegwerk

Ondanks het feit dat het bedrijf de laatste tien jaar is gegroeid, heb ik het niet moeilijker gekregen. Het is een mooi ontwikkeld bedrijf. Door grotere en betere machines en het aangepaste bouwplan kan ik het werk met hulpkrachten, ook in de piektijden goed aan. Wat betreft vrije tijd heb ik geen klagen. 's Winters gaan we drie weken op vakantie naar de zon en ik maak ook tijd vrij voor m'n twee hobby's, vliegen en kunstwerkjes maken. Nog niet zolang geleden heb ik het vliegbrevet behaald

zodat ik nu regelmatig met een sportvliegtuigje de lucht in ga. Dat is geweldig mooi. Verder maak ik van allerlei kleine onderdelen van machines reigers, beertjes, olifantjes en andere dieren.

Zetmeelprijs omlaag

Van oudsher is de aardappelteelt de kurk waar de veenkoloniale landbouw op drijft. Het gros van de akkerbouwers haalt ook nu nog de grootste omzet uit de aardappelteelt. Het rendement van zetmeelaardappelen ligt echter een stuk beneden dat van suikerbieten. De teelt van voergraan is nog een stuk minder. De prijs van zetmeelaardappelen is de laatste tien jaar gedaald. Door extra kwaliteit te leveren en het verhogen van de zetmeelopbrengst per hectare is de daling van het saldo per hectare beperkt gebleven. Voordeel van de teelt van zetmeelaardappelen is dat er, in vergelijking met de consumptie- of de pootaardappelteelt, weinig mislukt. Alles wat we rooien kan tot zetmeel worden verwerkt. Bij pootgoed heb je te maken met tegenvallers en afgekeurde percelen en bij consumptieaardappelen met afgekeurde partijen in verband met bijvoorbeeld blauw. Dat soort tegenvallers kennen we niet bij de teelt van zetmeelaardappelen. De prijs van zetmeelaardappelen is altijd aan de lage kant maar wel safe en stabiel. Voor circa tweederde komt de telersprijs uit de markt en voor eenderde uit de EU-zetmeelregeling.

Haat – liefde

De relatie teler – Avebe noem ik een haat-liefde-verhouding. Avebe doet het qua uitbetalingsprijs niet goed. Ze investeren teveel in het buitenland en daardoor komt een goede aardappelprijs op het tweede plan. Aan de andere kant ben ik er trots op dat we via deze coöperatie zelf onze aardappelen veredelen tot hoogwaardige producten. Ik ben blij dat de zetmeelaardappeltelers niet zijn

Perfekte organisatie

Regio Noord vindt dat ze de meest degelijke afdeling van de hele NAV is. Ze zijn nuchter, recht door zee en met weinig omhaal van woorden zeggen ze precies waar het op staat. En ze blinken uit in perfecte organisatie, dat blijkt uit het volgende voorbeeld. Als een bestuurslid aftreedt, moet dit uitbundig worden gevierd met een etentje. Op eigen kosten natuurlijk, want noord is ook zinig. Noord neemt afscheid van Roelf Maarsingh. Deze is naast goed vaderlander en veenkoloniaal, ook op Duitsland georiënteerd. Een deel van het bedrijf ligt over de grens. NAV Noord vermoedt dat het eten in Duitsland Roelf en zijn vrouw best zal smaken en bespreekt in een Duits Lokal in het Moorgebied een boerenmaaltijd voor twaalf personen. Hünensuppe, Jägerschnitzel mit Bratkartoffeln en Torte mit Schlagsahne na. De noorderlingen regelen alles tot in de puntjes compleet met datum, tijd, plaats en routebeschrijving naar het Lokal. Niets lijkt een fantastisch etentje in de weg te kunnen staan. Op de afgesproken zaterdagmiddag om twintig voor vier rijdt de Mercedes van Piet Smedema het erf op van de familie Maarsingh in Klagienaveen om de gasten op te halen. Roelf is aan het bieten spuiten en echtgenote Pi aan het ramen wassen. Roelf als degelijke boer hijst zich vrij snel in zijn zondagse pak, maar bij Pi druift het water nog uit het haar tijdens de derde gang. De regio heeft er een geweldige bos bloemen tegen aan gegooid, maar kan het natuurlijk nooit meer goed maken. Regio Noord kan nog steeds niet begrijpen wat er precies is misgegaan. Volgens Stoffen Kats is een stroomstoring de oorzaak.

Schijntegenstellingen overbruggen

Een kostendeekkende prijs met productiebeheersing is volgens de NAV niet alleen beter voor akkerbouwers in Nederland en Europa, het is ook beter voor de landbouw in de derdewereld. Regionalisering van de voedselproductie in de wereld heeft grote milieuvordelen en maakt het voor de consument ook inzichtelijker hoe veilig zijn voedsel geproduceerd is. Toch lijkt de NAV op het eerste gezicht met haar voorstellen recht tegenover milieu- en derdewereldorganisaties te staan. NOVIB en Fair Trade pleiten voor het compleet openstellen van de EU-grenzen voor importen uit derdewereldlanden, terwijl de NAV juist regionalisatie en bescherming voorstaat. Organisaties als Milieudefensie staan tegenover de landbouw als het over gewasbescherming gaat. Ook pleit deze organisatie voor het afbouwen van de EU-steun aan de land- en tuinbouw. Consumenten- en milieuorganisaties houden consumenten regelmatig voor dat het afgelopen moet zijn met het 'subsidiëren van de boeren met belastinggeld'. Voor een groot deel blijken het schijntegenstellingen te zijn die voortkomen uit het schermen met algemeenheden. Wanneer concreet over landen en producten wordt gepraat, zijn de verschillen veel kleiner, zo heeft de NAV ervaren. Schijntegenstellingen ontdekken, bespreekbaar maken en overbruggen, daar moet je wel iets voor doen. Voor de NAV ligt hier een uitdaging

overgeleverd aan grote, particuliere jongens, zoals McCain en Nestlé, die consumptieaardappelen verwerken.

EU-steun zetmeel

De EU-zetmeelregeling stond de afgelopen tien jaar voortdurend onder druk maar blijft de komende jaren gelukkig bestaan. Hoewel Avebe al lang meent een steeds groter deel van de telersprijs uit de markt te kunnen halen, denk ik dat we als Nederlandse akkerbouw niet zonder de EU-zetmeelregeling kunnen. Als de regeling zou worden afgeschaft, dan schakelt ons gebied massaal over op andere gewassen met alle prijsgevolgen vandie voor alle akkerbouwers in Nederland. Ik denk aan grove tuinbouwgewassen, consumptieaardappelen en bloembollen. In de NAV heb ik daarom steeds het belang van de zetmeelregeling benadrukt. Ik vind het jammer dat weinig mensen in de vakbond kennis hebben van de zetmeelregeling. De NAV heeft terecht voortdurend gepleit voor het handhaven ervan. Meer aandacht voor het zetmeelbeleid zou goed zijn voor ons gebied, voor de NAV en voor alle andere akkerbouwers in Nederland. We kunnen niet zonder de zetmeelregeling. Misschien zou een NAV-werkgroep zetmeel gevormd moeten worden. De veenkoloniale akkerbouw heeft toekomst, daar ben ik van overtuigd. Veel gewassen groeien hier goed, we beschikken over goed grondwater voor beregening, we hebben niet alleen de ruimte maar ook gemakkelijk bewerkbare grond waardoor we met vrij lichte machines kunnen werken en we er zo maar niet uit regenen. De grond is ook voor veel andere gewassen geschikt.

Sjoerd Blom

Ik hou erg van verandering

Alleen maar vrije 'gewassen', geen EU-marktordeningsproducten. Avontuurlijk ingesteld maar toch voorstander van een beter graanbeleid. Hij ergert zich groen en geel als hij in de supermarkt komt. Sjoerd Blom (52) geboren poldermens en NAV-er van het eerste uur boert in Rutten.

Tot begin jaren negentig was hij met 85 melkkoeien vooral melkveehouder en een klein beetje akkerbouwer met 10 hectare pootaardappelen. Via een mislukt avontuur met vleesvarkens in een voor deze dieren ongeschikte ligboxenstal, belandt Sjoerd in de vleeseenden. Volgens de Gezondheidsdienst deugde er van de stal niets. De varkens kregen longontsteking door de tocht die ontstond als de diepe mestkelders bijna leeg waren. Als het met de dieren slecht gaat, gaat het jezelf ook slecht, weet Sjoerd uit ervaring. Het was een en al rampspoed. Op advies van de voerleverancier schakelde hij tien jaar geleden over op vleeseenden. Het melkquotum werd verkocht en vijf jaar geleden werd een nieuwe stal gebouwd waardoor het aantal vleeseenden kon groeien van 5.000 naar 10.000 stuks. Technisch draaide de tak goed en aanvankelijk financieel ook. De room is er nu af en de tak zit in het slop. De eendenstapel is na de vogelpest gehalveerd mede met het oog op een nieuw avontuur: de zeer forse uitbreiding van de groentebusiness. Op de 30 hectare eigen grond en op 13 hectare tijdelijk gehuurd land teelt Blom nu 10 hectare pootaardappelen, 10 hectare uien en een breed assortiment groenten: Winterpeen, knolselde-

rij, koolrapen, witte kool en rode kool. 'Ik ben een beetje zoekende, ik hou van verandering,' legt hij uit. Het zoeken wordt dit jaar beloond. De opbrengsten en de prijzen zijn bijzonder goed. De ruim 10 hectare extra groenten dit jaar blijken een gouden greep. De ene leegstaande eendenschuur komt goed van pas en is multifunctioneel. Er passen 1800 kisten met groenten in waarvan er dit jaar ca. 600 gekoeld kunnen worden.

Zelfvoorziening in regio

Is het graanbeleid van belang voor de teler van de zogenaamde vrije gewassen? Sjoerd: Graan moet weer een lonende teelt worden. Als graan geen bliksem meer opbrengt, groeit het areaal aardappelen, uien, wortelen en andere gewassen. Dat is rampzalig. We moeten elkaar niet doodconcurreren, maar de productie beter reguleren in de wereld. De Amerikanen denken dat ze de hele wereld kunnen beheersen in WTO-verband. Ik ben blij met het verzet van ontwikkelingslanden. Als boeren in de verschillende werelddelen moeten we ons niet tegen elkaar uit laten spelen. We moeten ons niet laten opjagen om voor de hele wereld te produceren. Met bulkproducten kunnen we daar niets beginnen. Ik vind dat we ons moeten richten op zelfvoorziening in de regio en daarnaast op de producten waar we goed in zijn, zoals zaaizaad en pootgoed. Ik ben fel tegen liberalisering. Je kunt geen vrijhandel hebben als in West-Europa heel andere productie-eisen gelden dan in Amerika of Argentinië. We moeten af van het slepen met producten over de hele wereld. De NAV vertolkt mijn visie veel beter dan de LTO die teveel achter de liberalisering van Brussel en de WTO aanloopt.

Handen vrij

Mijn leven is nu anders dan tien jaar geleden. Toen ik begon moest ik me meer indekken om klappen en mislukken te voorkomen. Nu zijn we veel beter in staat tegenvallers op te vangen dan in de jaren na de bedrijfsovername. We staan ook anders in het leven nu onze twee kinderen volwassen zijn en uitvliegeren. Via hen maken we kennis met nieuwe dingen. Zo is een van onze dochters op het Van Hall Instituut te Leeuwarden bezig met plattelandsvernieuwing. Daar steken wij ook weer wat van op. Verder ben ik minder explosief, rustiger en gematigder geworden. Het ondernemersklimaat is wel achteruit gegaan. Als je vandaag begint moet je meer ondernemer zijn. De marges zijn kleiner, de risico's groter. Ik moet er niet

Eigen zaaizaad

De NAV besluit in 2000 toe te treden tot het Europese Comité ter verdediging van boerenzaaizaad. De oprichting daarvan is een initiatief van een al tien jaar bestaand Frans comité, een samenwerkingsverband van de Confédération Paysanne, de Coördination Rurale, de organisatie van biologische boeren en loonwerkers. Een groep Duitse graantelers wint haar zaak over eigen zaaizaad, bij het Europese Hof in Luxemburg medio 2003.

LTO en ook het Deutsche Bauern Verband werken met kwekers samen om bij gebruik van eigen zaaizaad een deel van de kwekersvergoeding te betalen. Maar het bezwaar van de Duitse groep, net als de NAV aangesloten bij het Europese Comité voor Boerenzaaizaad, is dat er geen controle en zeggenschap over de opbrengst is. Het Europese Hof vindt het 'buitenproportioneel' dat kwekers of haar vertegenwoordiging, aan alle telers mogen vragen om alle gegevens te leveren over ingezaaide rassen en het wel of niet gebruiken als eigen zaaizaad. De NAV meent dat de uitspraak ook gevolgen heeft voor de rechtsgeldigheid van de Nederlandse regeling en vraagt het Productschap de uitspraak van het Europese Hof te respecteren en de Nederlandse regeling op te schorten.

aan denken nu te moeten beginnen. Aan de weg bij ons zit vrijwel geen opvolger meer. De overheid moet het gebrek aan opvolgers serieuzer gaan nemen. Hobby's? Ik zing in een piratenkoor en doe aan sloe-proeien naar bijvoorbeeld Harlingen en Terschelling. Mijn hart ligt bij het ontwikkelen van nieuwe dingen op technisch vlak. Als ik daar de tijd voor had. In de schuur ligt nog een roeisloep uit 1925 die ik wil opknappen. Daar gaat zeker 500 uur inzitten.

Verdeling consumenteneuro

Wij als boeren komen veel te weinig in supermarkten. Als een kooltje vier keer over de kop gaat tussen teler en consument, dan weet ik het niet meer. Daar erger ik me groen en geel aan. Ik zou graag willen weten wat elke schakel tussen teler en consument krijgt van de euro die de consument in de winkel betaalt voor het kooltje. Het zou heel plezierig zijn als dat eens boven tafel komt. Voor uien precies hetzelfde: wie pakt daar het grote geld? Ik weet het niet, maar ik veronderstel het grootwinkelbedrijf. Ook bij Franse worteltjes voor de conservenindustrie is het niet anders. De positie van deze telers is zwak. Als er teveel zijn, keurt de industrie gewoon wat meer af. Coöperaties zoals Agrico maken op een verkeerde manier gebruik van hun macht. Ik heb verschillende keren bij Agrico gepleit voor openheid over de bruto-opbrengst van de verschillende poottaardappelrassen, in plaats van het naast elkaar zetten van alleen maar de uitbetalingsprijs. Agrico heeft de informatie nooit gegeven. Ze zijn bang om macht te verliezen. Verder ben ik voor een sociale uitbetalingsprijs voor pootgoed gebaseerd op de bruto-opbrengst van de rassen. Ik vind het asociaal dat de een het dubbele verdient van de ander. 100% gelijk hoeft niet, maar de verschillen zijn nu veel te groot. De verhouding tussen boeren, handelaren en supermarkten is hier niet wezenlijk anders dan bij bijvoorbeeld bananen en koffie. Het Max Havelaar keurmerk voor eerlijke prijzen voor de telers van gewassen zou ook voor Nederlandse producten toegepast kunnen worden.

Individualisten

Die onmachtige positie van akkerbouwers hier, wie is daarvoor verantwoordelijk? Hebben akkerbouwers het niet vooral aan zichzelf te danken dat anderen bepalen hoeveel de teler ontvangt voor uien, wortel-

NAV-ers overbruggen de kloof tussen producent en consument.

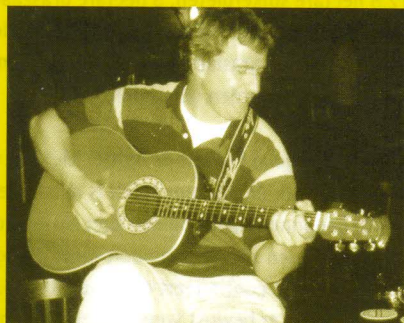
tjes en aardappelen? Sjoerd: We laten het met z'n allen gebeuren. Als we met elkaar afspreken 'we moeten 50 eurocent per kilo hebben' en niemand verkoopt beneden die prijs, dan zouden we de macht hebben. Maar we zijn uiteindelijk allemaal individualisten. Zelfs binnen de kleine groep van pootgoed-telers probeert ieder voor zich de beste rassen te krijgen. Bij telers heerst nog het grenzeloze vertrouwen dat ieder er op eigen kracht er het best in slaagt de beste pootaardappelsrassen, de beste prijzen en de beste voorwaarden binnen te slepen. Dat maakt de boerengemeenschap zwak. Het zijn allemaal individualisten, daar loopt het op stuk. Zolang er boeren blijven die desnoods voor 0,03 eurocent een contract af willen sluiten, hebben we geen marktmacht.

Marktmacht

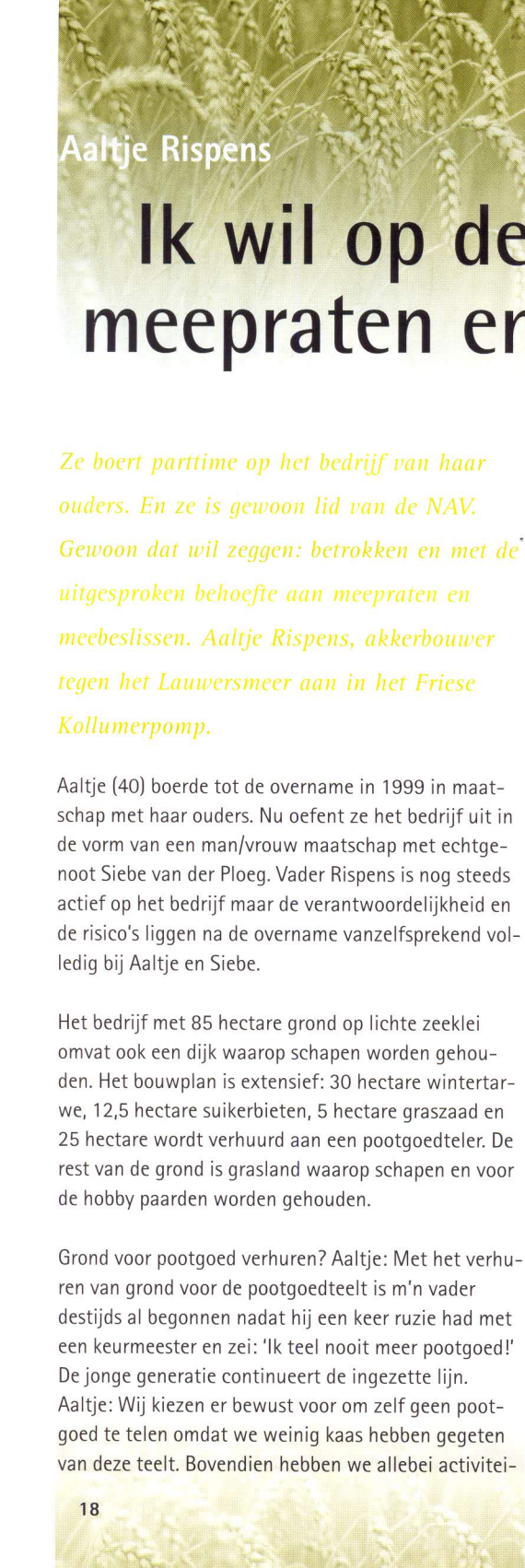
De NAV nam het initiatief om de aardappel- en de uienmarkt transparanter te maken en om de marktmacht van telers te vergroten. Doet u mee aan POA en wat vindt u van het initiatief om de marktmacht van telers te vergroten? Sjoerd: De prijsnoteringen kun je op verschillende manieren krijgen, daar is de prijsvergelijking van POA niet per se voor nodig. De juiste beslissing nemen, dat is niet gemakkelijk. POA helpt wel een beetje om de markt transparanter te maken, dat vind ik wel goed. Ik doe er zelf niet aan mee. Ik wil baas zijn over mijn eigen producten en zelf graag de miskleun maken. Dat is weer het avontuurlijke in me. Ik verwacht van de NAV wel dat ze een oplossing aan-draagt voor het verbeteren van de positie van telers ten opzichte van handelaren en grootwinkelbedrijven.

Route plannen

NAV-bestuurder Alex van Hootegem moet naar een bijeenkomst in het hoge noorden. Is het Groningen of is het Friesland? Is het Marum of is het Marsum? Weet de zuidwestelijke akkerbouwer veel. Hij rijdt in ieder geval verkeerd en is verbaasd dat niemand is komen opdagen. Maar Alex is niet voor één gat te vangen. Dus op weg naar de goede vergadering, in de goede plaats in de goede provincie. Hoe snel Alex de 57 kilometer aflegt, meldt de geschiedschrijving niet. De ANWB-routeplanner houdt het op 58 minuten.

Alex van Hootegem weer helemaal bij de les.

Aaltje Rispens

Ik wil op de hoogte zijn, meepraten en meebeslissen

Ze boert parttime op het bedrijf van haar ouders. En ze is gewoon lid van de NAV. Gewoon dat wil zeggen: betrokken en met de uitgesproken behoefte aan meepraten en meebeslissen. Aaltje Rispens, akkerbouwer tegen het Lauwersmeer aan in het Friese Kollumerpomp.

Aaltje (40) boerde tot de overname in 1999 in maatschap met haar ouders. Nu oefent ze het bedrijf uit in de vorm van een man/vrouw maatschap met echtgenoot Siebe van der Ploeg. Vader Rispens is nog steeds actief op het bedrijf maar de verantwoordelijkheid en de risico's liggen na de overname vanzelfsprekend volledig bij Aaltje en Siebe.

Het bedrijf met 85 hectare grond op lichte zeeklei omvat ook een dijk waarop schapen worden gehouden. Het bouwplan is extensief: 30 hectare wintertarwe, 12,5 hectare suikerbieten, 5 hectare graszaad en 25 hectare wordt verhuurd aan een pootgoedteler. De rest van de grond is grasland waarop schapen en voor de hobby paarden worden gehouden.

Grond voor pootgoed verhuren? Aaltje: Met het verhuren van grond voor de pootgoedteelt is m'n vader destijds al begonnen nadat hij een keer ruzie had met een keurmeester en zei: 'Ik teel nooit meer pootgoed!' De jonge generatie continueert de ingezette lijn. Aaltje: Wij kiezen er bewust voor om zelf geen pootgoed te telen omdat we weinig kaas hebben gegeten van deze teelt. Bovendien hebben we allebei activitei-

ten buiten het bedrijf die we niet op willen geven. Siebe doet behoorlijk wat loonwerk zoals het spuiten van maïs- en grasland voor veehouders. Hij vindt dat erg leuk. Ik ben meer een teamwerker die graag werkt in organisaties. Momenteel ben ik gemiddeld twee dagen per week actief in het dagelijks bestuur van het waterschap. Daarnaast werk ik af en toe voor andere organisaties zoals de Agrarische Jongeren Friesland.

Allebei verantwoordelijk

Mijn betrokkenheid bij het bedrijf is de laatste tien jaar ongeveer gelijk gebleven. Siebe is eerstverantwoordelijke voor de dagelijkse gang van zaken. Ik zit wel in het bedrijf, werk in het bedrijf en doe een deel van de administratie, maar ben toch meer gericht op de activiteiten buiten het bedrijf. De kinderen, 11 en 9 jaar, hebben ons leven wel veranderd. Ik wil absoluut geen huisvrouw zijn en ben altijd blijven werken. De zorg voor de kinderen en de huishouding is een gedeelde verantwoordelijkheid. 's Zomers ben ik meer thuis en ben ik meer verantwoordelijk voor de opvang en verzorging van de kinderen. In de winter ben ik vaak weg en is Siebe meer thuis. Dan verzorgt hij dus de kinderen en heeft hij meer huishoudelijke taken.

Positief kritisch

Vanaf de eerste bijeenkomst in Marum zijn we lid van de akkerbouwvakbond vanwege de positief kritische opstelling in akkerbouwkwesties. Dat de vakbond veel aandacht schenkt aan meningsvorming en bewustwording van akkerbouwers en daarbij de leden voortdurend raadpleegt en met hen in discussie gaat, vind ik de kracht van de organisatie. Een goed voorbeeld is de NAV-cursus 'Genoeg is nog steeds Beter' die ik in februari 2003 heb gevolgd.

Ongeveer 25 leden in het noorden en 50 in andere delen van Nederland namen aan de cursus deel. Wat ik ervan heb opgestoken? Ik heb weer duidelijk in beeld gekregen hoe het EU-beleid werkt met interventieprijzen, exportsubsidies en importheffingen, wat de geschiedenis is van het gemeenschappelijke landbouwbeleid, wat GATT en WTO inhouden, welke gevolgen de voorstellen van Fischler en de WTO-onderhandelingen hebben en hoe de toekomst eruit ziet met de uitbreiding van de EU met onder andere landen als Polen. Ook hebben we in de cursus gekeken naar de gevolgen van het beleid voor boeren hier, voor derdewereldlanden en het milieu. De cursus heeft me geleerd dat de Nederlandse overheid niet goed past op de akkerbouw, dat de Europese Unie heel bepalend is voor het akkerbouwbeleid en dat Nederland maar een heel klein akkerbouwland is in vergelijking met bijvoorbeeld Frankrijk. Als me één ding duidelijk is geworden, dan is het wel dat je het als akkerbouwers in Nederland alleen niet redt en dat je dus coalities aan moet gaan met gelijkgezinde organisaties in Nederland, in Europa en in de wereld. Boeren en milieuorganisaties lijken soms ver van elkaar af te staan, bijvoorbeeld als het gaat over gewasbescherming. Maar de visie van milieuorganisaties en de NAV over liberalisering van de wereldhandel liggen dicht bij elkaar. Dan is het logisch om als NAV-akkerbouwers contact te leggen met milieuorganisaties en de mogelijkheden van coalitievorming te onderzoeken. Open communicatie met de consument die voortdurend over je schouders meekijkt, is in ieder geval wenselijk. Ik vind het heel creatief dat de NAV nu ook andere bondgenoten zoekt in Europa. Voor akkerbouwbeleid moeten we Europees denken en moeten we het hebben van samenwerking met de Fransen.

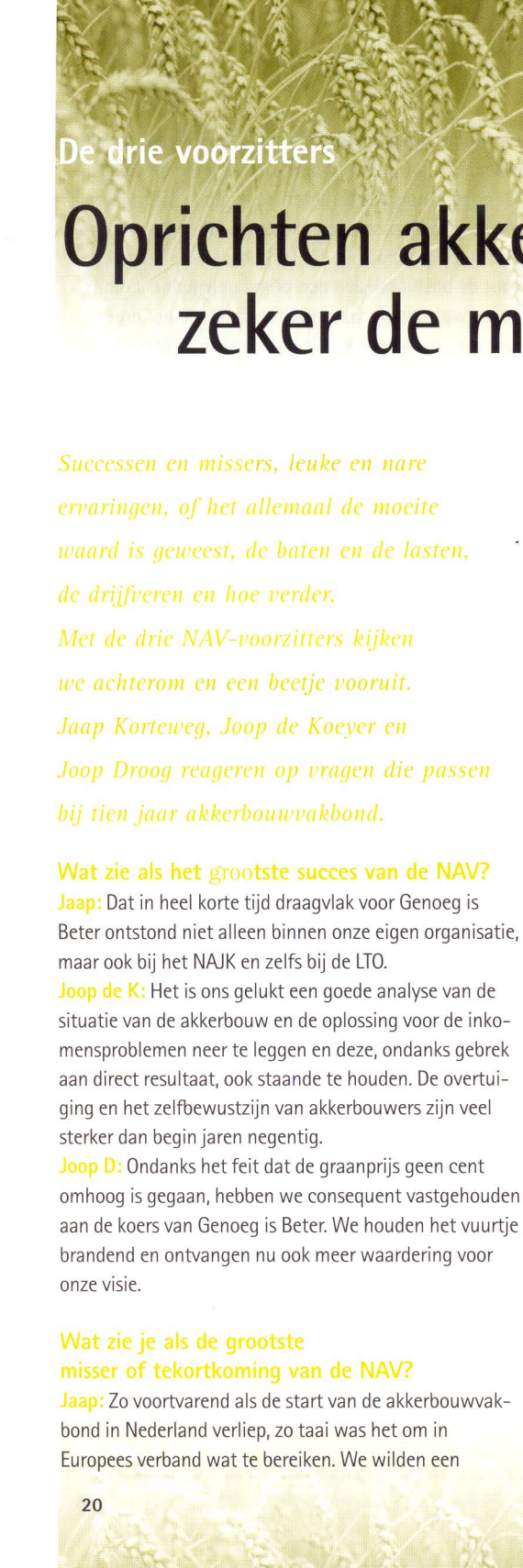
Meneer de president

Je gaat als gewoon lid naar bijna alle NAV-bijeenkomsten, waarom eigenlijk? Het bestuur van een organisatie weet toch wel wat goed is voor de leden, waarom wil je meepraten? Aaltje: Ik kan niet leven met de titel van een bekend nummer van Boudewijn de Groot 'Welterusten meneer de president, slaap zacht!' Ik wil graag geïnformeerd zijn, meepraten en meebeslissen in de organisatie. Ik heb grote

bewondering voor NAV-ers zoals Joop de Koeijer die helemaal naar het noorden komen om in de cursus 'Genoeg is nog steeds Beter' de leden te informeren, met ons in discussie te gaan en de leden betrekken bij de standpuntbepaling. De ledenbijeenkomsten zijn voor de bestuursleden een prima gelegenheid om te horen wat erin de achterban leeft. Als je het ergens niet mee eens bent kun je dat door de informele sfeer gemakkelijk naar voren brengen. Op de bijeenkomsten ontmoet je mensen met dezelfde manier van denken en je hoort wat er speelt. Dat sterkt me in discussies met anderen buiten de vakbond.

NAV vindt coalitiegenoten buiten landbouw

De hervormingsvoorstellen van EU Landbouwcommissaris Fischler en de Europese Commissie ondervinden toenemende weerstand. Ook in Nederland vinden steeds meer maatschappelijke groeperingen een gemeenschappelijke basis in hun kritiek op het Europese landbouwbeleid én in hun streven naar een alternatieve politiek die rekening houdt met boeren, consumenten en milieu in Noord én Zuid. Om sterke politieke druk uit te kunnen oefenen, is een bundeling van krachten nodig. De NAV zocht en vond coalitiegenoten in de strijd tegen de liberalisering van de wereldhandel in agrarische producten. Op 9 april 2003 verzond een coalitie bestaande uit onder andere Novib, Milieudefensie, Fair Food, Platform Aarde Boer Consument, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond, de Stichting Duurzame Solidariteit, het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt en vanzelfsprekend de NAV een brief aan de Vaste Kamercommissie voor Landbouw en aan de pers. Tijdens het rondetafelgesprek van de Tweede Kamer over de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid is de gezamenlijke brief door verschillende organisaties toegelicht.

De drie voorzitters

Oprichten akkerbouwwakbond zeker de moeite waard

Successen en missers, leuke en nare ervaringen, of het allemaal de moeite waard is geweest, de baten en de lasten, de drijfveren en hoe verder.

Met de drie NAV-voorzitters kijken we achterom en een beetje vooruit.

Jaap Korteweg, Joop de Koeyer en Joop Droog reageren op vragen die passen bij tien jaar akkerbouwwakbond.

Wat zie als het grootste succes van de NAV?

Jaap: Dat in heel korte tijd draagvlak voor Genoeg is Beter ontstond niet alleen binnen onze eigen organisatie, maar ook bij het NAJK en zelfs bij de LTO.

Joop de K: Het is ons gelukt een goede analyse van de situatie van de akkerbouw en de oplossing voor de inkomensproblemen neer te leggen en deze, ondanks gebrek aan direct resultaat, ook staande te houden. De overtuiging en het zelfbewustzijn van akkerbouwers zijn veel sterker dan begin jaren negentig.

Joop D: Ondanks het feit dat de graanprijs geen cent omhoog is gegaan, hebben we consequent vastgehouden aan de koers van Genoeg is Beter. We houden het vuurtje brandend en ontvangen nu ook meer waardering voor onze visie.

Wat zie je als de grootste misser of tekortkoming van de NAV?

Jaap: Zo voortvarend als de start van de akkerbouwwakbond in Nederland verliep, zo taai was het om in Europees verband wat te bereiken. We wilden een

Europese vakbond maar zijn niet verder gekomen dan contacten met protestorganisaties met allemaal een eigen verhaal. Die verhalen op elkaar afstemmen is slecht gelukt.

Joop de K: We slagen er gebrekkig in zichtbaar te maken waar we voor staan en welke resultaten we behalen. Ook gaan we te weinig het debat aan met LTO Akkerbouw om de verschillen duidelijk te maken. We hebben onvoldoende duidelijk gemaakt dat de LTO soms met twee monden spreekt.

Joop D: Soms zou je wel eens willen dat je heel professioneel een actieve lobby op zou kunnen zetten. We moeten nu heel selectief zijn. We hebben gekozen voor boerenbestuurders die midden in de praktijk staan en voor een betaalbare contributie. Daardoor hebben we onze beperkingen.

Wat was de leukste ervaring in je NAV-periode?

Jaap: De goeie verhoudingen en de kameraadschappelijkheid binnen de club. Ondanks de soms taaie perioden was de sfeer uitstekend.

Joop de K: De leukste ervaring heb ik opgedaan toen ik pas voorzitter af was op een bijeenkomst van Milieudefensie in De Rode Hoed te Amsterdam. Na jaren voorzittersverantwoordelijkheid en soms de twijfel over of we wel op de goede weg zaten, kon ik daar met veel meer rust en overtuiging het NAV-verhaal naar voren brengen. De mensen die naar mij luisterden, voelden dat en spraken hun waardering uit over m'n presentatie.

De tevredenheid was er ook bij m'n afscheid als NAV-voorzitter. Mensen spraken woorden van waardering voor m'n inzet, eerlijkheid en doorzettingsvermogen. Dat heeft me goed gedaan.

Joop D: twee jaar geleden was er een patstelling tussen LTO en LNV. Maarsingh was weggelopen uit een overleg, hij was uitgepraat met de minister. Een uienmiddel was verboden en bleef verboden. Ik heb toen persoonlijk contact opgenomen met het Hoofdproductschap Akkerbouw en hen ertoe bewogen dat ze als publiekrechtelijke organisatie op korte termijn een brief naar de minister moesten sturen om de kwestie op te lossen. Twee dagen na de brief kwam de ontheffing en mochten de uientelers het middel gebruiken.

Wat was de laatste ervaring in je NAV-periode?

Jaap: Ik zou het niet weten.

Joop de K: Dat was een half jaar na de gft-actie. In Zeeland hadden we de actie om geen gft-compost meer af te nemen, met een groep gestart. De compostafzet stagneerde dankzij onze actie. Een half jaar na de start van de actie bleek een akkerbouwer van ons groepje toch gft-compost te hebben afgenomen. Hij was bezweken voor het geld. Hij kreeg geld toe. Toen dacht ik:

Als we dit al niet aankunnen, wat kun je dan wel op een vakbondsachtige wijze aanpakken? Ik was heel erg teleurgesteld.

Joop D: Het op afstand besturen van het secretariaat. Bezig zijn met organisatorische taken kost me te veel tijd.

Wat zou je achteraf met de kennis van nu destijds absoluut anders hebben gedaan?

Joop de K: We hebben het initiatief genomen om de Europese akkerbouwclubs bij elkaar te krijgen. We snapten de emotionele verschillen niet tussen bijvoorbeeld de Franse clubs en hebben het laten lopen. Met zowel de Confédération Paysanne als de Coördination Rurale had we goede contacten. In beide clubs zaten enthousiaste mensen die ervan overtuigd waren dat het anders moest met de akkerbouw. De een zou te links, de ander te rechts zijn. Inhoudelijk kwamen de visies overeen. Wij als NAV hadden destijds het voortouw moeten blijven nemen om gelijkgezinde organisaties in Europa bij elkaar te brengen.

Joop D: Het continueren van een club met leden blijkt heel wat anders te zijn dan het oprichten van een organisatie. Ik denk niet dat de oprichters zich daar destijds van bewust zijn geweest. Teleurstelling is er over het aantal leden en de haalbaarheid van de doelstelling. Na tien jaar NAV valt het me tegen dat de achterban nauwelijks heeft

Jaap Korteweg.

deelgenomen aan de zakkenactie in verband met de WTO-bijeenkomst te Cancún.

Waarvan zeg je achteraf, dat hebben we destijds goed gezien of goed gedaan?

Jaap: Onze visie op het landbouwbeleid staat nog steeds, het Landbouwschap is gelukkig verdwenen en onze visie op sectorale belangenbehartiging is zelfs door de LTO overgenomen.

Joop de K: Productiebeheersing als oplossingsrichting, de markt van landbouwproducten beschermen en niet vrij laten, staat misschien nog wel sterker overeind dan destijds bij de oprichting van de NAV. Uit LEI-onderzoek blijkt dat productiebeheersing technisch en economisch een reëel alternatief is. Recente gesprekken met NOVIB en Milieudefensie tonen aan dat de steun voor ons plan groeit.

Joop D: Ons gedachtegoed staat er nog steeds. Ons inkomen moet uit de prijs komen. We willen betaald worden voor het product en niet afhankelijk zijn van premies of toeslagen.

Is het achteraf gezien de moeite waard geweest om de NAV op te richten?

Jaap: Zeker weten. De NAV is een geweldige aanjager geweest van een ander landbouwbeleid en een andere organisatie van de belangenbehartiging in Nederland.

Joop de K: Ja, zeer! Het heeft individuele akkerbouwers veel gekost, maar het heeft ook veel opgeleverd. Met z'n allen hebben we iets tegenover het crisisgevoel gezet. Daardoor zijn we nu minder eenzaam.

Joop D: Zeker, volmondig ja! Wij gaan door waar andere logge besturen stoppen.

Op welk moment dacht je: was ik er maar nooit aan begonnen?

Jaap: Toen we hooguit een jaar bezig waren, de politiek met Mac Sharry een andere kant op ging en we na een vliegende start als NAV in een taaie fase terechtkwamen. Op een ledenbijeenkomst vertelde een vrouw dat het bedrijf in zwaar weer verkeerde en dat ze wellicht genoodzaakt waren om te stoppen. Ze vroeg aan mij: Wanneer kunnen we erop rekenen dat het anders wordt? Ik wist dat dat niet zo snel geregeld zou zijn. Toen dacht ik: Waar ben ik aan begonnen?

Joop de K: In het begin. In het voorlopige bestuur kadelde iedereen door elkaar, de een wist het nog beter dan de ander. Iedereen liep met z'n eigen frustraties rond. Pas toen we het bestuur op de rails hadden konden we de uitdaging aan.

Joop D: Dat komt bij mij niet voor. Ik vind het wel jammer dat ik als 63-jarige voorzitter ben, en de NAV niet in staat is een jonge akkerbouwer de kar te laten trekken.

Wat was de kracht van de NAV in de afgelopen tien jaar?

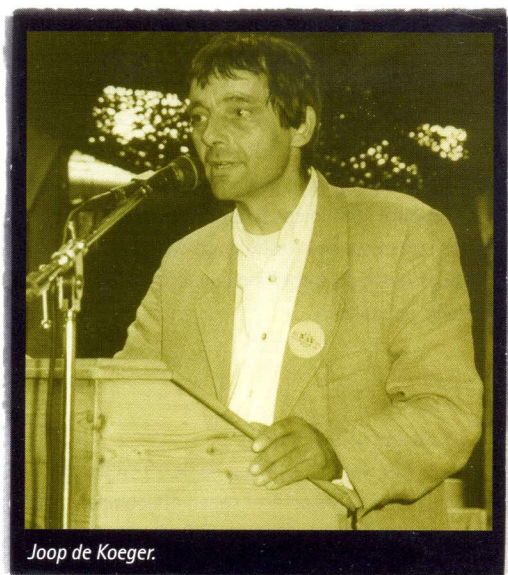
Jaap: Dat we bij ons eigen verhaal zijn gebleven en ons niet hebben laten verleiden tot populisme.

Joop de K: De volhardende en onafhankelijke opstelling met een alternatief voor de ontwikkeling van de akkerbouw.

Joop D: Dat we de ledenraadpleging voor elkaar hebben gekregen en akkerbouwers zich uit hebben kunnen spreken over bijvoorbeeld Stopa. Verder ben ik er trots op dat de NAV bestaat uit scherp denkende mensen die horen bij de blijvers en die heel bewust keuzes maken voor organisaties, bank en afnemers.

Wat heeft de NAV je opgeleverd?

Jaap: Een hoop rijke ervaringen zowel landbouwpolitiek als de vaardigheid om met mensen en organisaties om te gaan en te lobbyen voor het belang van akkerbouwers. Ik heb veel gelijkgezinden ontmoet die gebleven zijn. Verder

het vertrouwen dat je heel klein iets kunt beginnen, er vervolgens veel in beweging komt en dat het wat kan worden. Maar ook het inzicht dat een duurzaam boer-vriendelijk landbouwbeleid erg lastig te realiseren is omdat de kern van het probleem enerzijds ligt in de boerenaard, de sterke binding met het bedrijf en de liefde voor het vak, en anderzijds in de schaalvergroting met als gevolg verdringing. Melkveehouders zijn ondanks het stabiele en hogere prijspeil toch in de problemen gekomen door hoge quotumkosten. Akkerbouwers in Zwitserland hebben ondanks de hoge prijzen, ongeveer 300% van Europese Unie, toch inkomensproblemen omdat de schaalvergroting is achtergebleven en de pacht prijzen drie maal zo hoog zijn als in de EU. Het probleem is dat we zo graag akkerbouwer zijn en dat we bereid zijn deze job te doen voor een te lage beloning. Het wordt dan een manier van leven of een hobby genoemd. Deze situatie is alleen te voorkomen indien we ons volledig in de tang laten nemen en alle prijzen, dus ook productierechten en de grondmarkt, gereguleerd worden. De vraag is of we een dergelijke situatie wenselijk vinden. Zo niet, dan lijkt een structureel te lage beloning voor de meeste akkerbouwers onontkoombaar.

Joop de K: Jarenlang was ik onrustig, ik voelde me net als veel andere akkerbouwers machteloos om iets tegenover het machteloze gevoel dat alles uit boerenhand verdwijnt en dat ontwikkelingen en besluiten over je heen

kwamen. De NAV heeft me rust gebracht en ons zelfrespect en verantwoordelijkheid teruggeven. Je kunt er niet van eten, maar het heeft me wel nieuwe vriendschappen en contacten opgeleverd.

Joop D: Van bepaalde mensen waardering, dat geeft een basis om door te gaan. Verder: ik blijf een druk baasje, m'n hersens blijven op peil. Dat is goed voor me en doet me goed.

Wat heeft het voorzitterschap je gekost?

Jaap: Volgens mij niets. De balans is heel positief. Toen ik ermee begon had ik het bedrijf pas overgenomen. Eigenlijk was de bedrijfssituatie niet zodanig dat het antwoord was veel tijd buiten het bedrijf te besteden. Maar dankzij veel creativiteit en hulp uit de omgeving ging het bedrijf gewoon door. Achteraf gezien is m'n inzet dubbel en dwars beloond.

Joop de K: Voor m'n gezondheid is het niet altijd goed geweest en het roken heb ik zeker niet afgeleerd. M'n sociaal leven heeft er niet onder geleden.

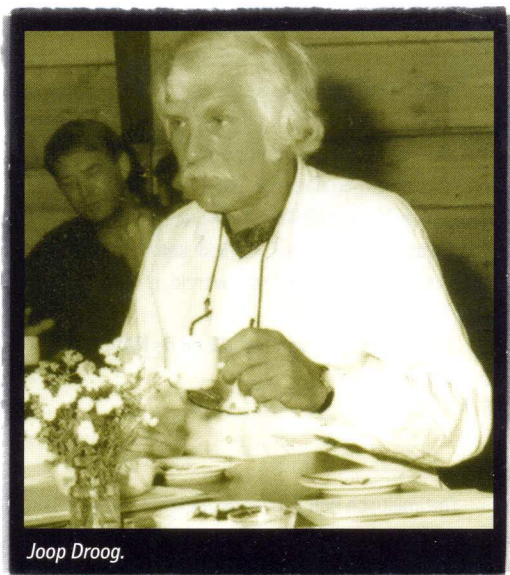
Joop D: Veel energie en tijd en misschien minder achtung. Bij sommigen maak je je niet populair als je je kop boven het maaiveld uitsteekt in een alternatieve groep. Drammer Joop Droog krijgt nooit een lintje.

Wat was en is je drijfveer om je in te zetten voor akkerbouwers en voor de NAV?

Jaap: De overtuiging dat de tijd rijp was voor een andere oplossingsrichting voor de situatie in de akkerbouw. Voor de oprichting van de NAV was daar geen draagvlak voor. Vanuit het bewustzijn 'zo kan het niet langer' groeide het idee van de andere oplossingsrichting, grond braak zonder vergoeding, dat eigenlijk tegen de boeren natuur inging.

Joop de K: Tijdens de akkerbouwacties ben ik ziek thuis gekomen. Het was treurnis en kwaadheid alom. De levensvreugde van akkerbouwers ging naar de knoppen. En een oude buurman hoorde ik tegen de loonwerker zeggen: 'Je doet maar wat je bij de andere boeren ook doet'. Ook hij was het plezier in het boeren verloren. Toen belde Jaap Korteweg. Hij was zo overtuigd dat het anders kon, dat we het heft weer in eigen hand moesten nemen. Ik kon niet aan de kant blijven staan en zeggen: Zoek het maar uit.

Joop D: Een stukje emotie bij de oprichting en verantwoordelijkheidsbesef toen m'n voorganger stopte als

Joop Droog.

voorzitter. Ik ben lid van het eerste uur omdat ik vond en vind dat de akkerbouw als sector direct naar de minister en naar LNV moet gaan.

Wat wil je tegen de leden zeggen na tien jaar NAV?

Jaap: Ik vind het een felicitatie waard dat de leden op basis van hun overtuiging lid zijn gebleven. De leden zijn

NAV heeft gelijk

'Een meer gelijkmatige ontwikkeling tussen arm en rijk is met economische argumenten te verdedigen. In rijke landen blijkt meer inkomen minder bij te dragen tot welzijn en geluk dan in derdewereldlanden. De NAV houdt met 'Genoeg is Beter' en de afwijzing van een dumpingpolitiek rekening met de collega-boeren in ontwikkelingslanden. Zowel vanuit moreel als vanuit economisch oogpunt verdient de NAV visie daarom steun. Om gelijk te krijgen moet er echter – helaas – wellicht eerst een crisis dreigen. Het huidige landbouwbeleid is er gekomen omdat we indertijd vastliepen. Mijns inzien gaat dat, als we zo doorgaan, weer gebeuren.'

(Wageningen econoom Roel Jongeneel in het NAV- ledenblad april 2003)

erg trouw ondanks het feit dat de organisatie niet meteen resultaten boekt. Zelf heb ik moeite met de richting van het landbouwbeleid die een heel andere kant op gaat dan de NAV voorstaat.

Joop de K: Ik stel nu vast dat we destijds meer gelijk hadden dan we toen dachten. Nu duidelijk zichtbaar is dat liberalisering van de landbouwmarkten geen natuurwet is maar het gevolg van politieke keuzes in Nederland, in de EU en in andere delen van wereld, is er alle reden om als NAV vol te houden.

Joop D: Blijf overtuigd van uw vak en de NAV. We hebben elkaar nodig.

Hoe zie je de toekomst van de akkerbouw en de rol van de NAV in de komende 10 jaar?

Jaap: Optimistisch ben ik over de toekomst van de akkerbouw. Als het niet verboden wordt zal de akkerbouw in Nederland blijven bestaan. Op korte termijn zal het niet veel beter worden. De schaalvergroting gaat door en het blijft een vechtersmarkt waarin we elkaar verdringen. En wat de NAV betreft: Het idee van Genoeg is Beter was

goed, er is geen zicht op realisatie en de uitdaging is nu om de uitgangspunten van destijds te vertalen naar ideeën die passen bij de realiteit van vandaag. Daar hoort bij dat de NAV zich meer naar buiten richt en duidelijk maakt dat verantwoorde, duurzame voedselproductie een ander beleid vraagt.

Joop de K: Het wordt niet vanzelf gemakkelijker. We moeten blijven knokken voor onze toekomst. Aan een stagiaire van twintig jaar heb ik deze zomer gezien dat ook jongeren met veel plezier in het vak stappen. Het is de moeite waard om voor het vak van akkerbouwer te kiezen. Over tien tot vijftien jaar zal het nut en het belang van de Nederlandse akkerbouw meer zichtbaar zijn voor de samenleving.

Joop D: Het keerpunt is in zicht. Het is niet voor niets dat de WTO-onderhandelingen steeds mislukken. De ontwikkelingslanden voorzien de spelletjes die Amerika en de multinationals spelen en er komt een tijd dat de vergrote EU de VS weerstaat in het wereldhandelsoverleg. Ik vertrouw erop dat de akkerbouwer in de toekomst beter beloond wordt voor z'n producten.

Colofon

Uitgever

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Samensteller

Henk Weinans (Agri Relations)

Met medewerking van

**Dig Ampt, Hanny van Beek-van Geel,
Joop Droog, Joop de Koeyer, Kees Hermus,
Roelf Maarsingh, Kees Maris,
Ytzen van de Werf**

Fotografie

Archief NAV, Hans Sas

Vormgeving en Druk

AMV

The background of the entire page is a dark, grainy photograph. The upper two-thirds of the image are dominated by a heavy, overcast sky with large, dark clouds. The lower third of the image shows a flat, open landscape, likely a field or a body of water, which appears very dark and textured. In the far distance, a thin, dark line of trees or a horizon is visible.

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Groeneweg 43

4758 SW Standdaarbuiten

Telefoon: 0168 – 32 91 30

Fax: 0168 – 32 87 35

E-mail: info@nav.nl

Internet: www.nav.nl